

Remissvar Kompetens och ansvar (SOU 2010:65)

YTTRANDE
2011-02-25
Socialdepartementet
Enheten för hälso- och sjukvård

Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, LSR, har fått rubricerade betänkande på remiss och har nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

LSR anser att såväl titeln sjukgymnast som fysioterapeut skall förbehållas legitimerade sjukgymnaster. Det ska tydligt anges i patentsäkerhetslagens förarbeten att begreppen är synonyma och uppenbart förväxlingsbara. I frågan om ett eventuellt titelbyte förutsätter LSR att lagstiftarna skall lägga stor vikt vid kårens egen åsikt.

LSR anser vidare att en statligt sanktionerad specialistordning för sjukgymnaster ska inrättas och att grundutbildningen för sjukgymnaster behöver förlängas. En översyn över den framtida utbildningen för sjukgymnaster måste initieras. LSR anser att det är nödvändigt att en sådan översyn täcker in både grund- och specialistutbildningen så att dessa enhetligt kan svara mot hälso- och sjukvårdens behov.

5.7.4 Skyddad titel för fysioterapeut

Sjukgymnastförbundets yrkande

Sjukgymnastförbundet anser att såväl titeln sjukgymnast som fysioterapeut skall förbehållas legitimerade sjukgymnaster. Det ska tydligt anges i patentsäkerhetslagens förarbeten att begreppen är synonyma och uppenbart förväxlingsbara. Det kan t.ex. ske genom att det i en kommande proposition i en kommentar till 4 kap 6 § Patientsäkerhetslagen uttryckligen anges att titlarna sjukgymnast resp. fysioterapeut är förväxlingsbara enligt detta lagrum.

Avsnittet rymmer två frågeställningar

- Ska titeln fysioterapeut förbehållas sjukgymnaster
- Ska sjukgymnaster byta titel till fysioterapeut

Dessa två frågeställningar är oberoende av varandra. Tyvärr förmår inte utredningen tydliggöra denna distinktion.

Titeln fysioterapeut bör förbehållas sjukgymnaster

I direktivet till behörighetsutredningen (2009:25) pekas på förbudet mot att använda förväxlingsbara titlar.

"I 3 kap. 6 § LYHS föreskrivs att i yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område får den som saknar behörighet att använda en skyddad yrkestitel inte använda en titel som kan förväxlas med en skyddad yrkestitel."

Mer precist skrivs i direktivet:

"Som skyddet för yrkestiteln är utformat i dag finns möjligheter att på ett vilseledande sätt erbjuda hälso- och sjukvårdstjänster eller liknande tjänster. Exempelvis kan man marknadsföra sig som fysioterapeut utan att vara legitimerad sjukgymnast, eller döpa sitt företag till "

Vidare anförs att:

"Regeringen anser att detta är otillfredsställande att de som erbjuder allmänheten hälso- och sjukvårdsliknande tjänster inte kontrolleras i större utsträckning. Regeringen ser därför ett behov av att se över bestämmelserna om skyddad yrkestitel och gränssnittet mot sådana tjänster som ligger hälso- och sjukvården nära. Regeringen anser också att det finns ett behov av att utreda behovet av, och förutsättningarna för, en tillsyn över den verksamhet som ligger hälso- och sjukvården nära och som av allmänheten lätt kan förväxlas med hälso- och sjukvård."

LSR kan konstatera att utredningen inte seriöst har behandlat direktivens uppdrag. Den har inte heller kommit med någon lösning när det gäller förväxlingsbarheten mellan sjukgymnast och fysioterapeut.

Avsnitt 5.5.2 är tänkt att behandla frågeställningen om skyddande av titeln för fysioterapeut. Dock har utredningen valt att begränsa denna studie till en sökning på eniro.se och hitta.se. LSR anser att det är ett undermåligt förfarande som riskerar att urholka förtroendet för det statliga utredningsväsendet.

Under avsnitt 5.7.4 skriver utredningen att:

"Fysioterapeut är dock en titel som används av andra än sjukgymnaster och i många fall kan anses inarbetad för den verksamheten och det måste därför finnas starka skäl för att förbehålla sjukgymnaster titeln sjukgymnast."

LSR anser att sådana " starka skäl" föreligger:

- Den förhärskande internationella yrkestiteln för sjukgymnast är fysioterapeut. I Norge, Danmark och Finland är yrkestiteln fysioterapeut och så är fallet också i så gott som alla

övriga Europeiska länder. Med tanke på den ökande gränslösa hälso- och sjukvården inom EU är detta naturligtvis ett växande problem ur ett patientsäkerhetsperspektiv.

- I praktiken har många enskilda sjukgymnaster och också delar av svensk hälso- och sjukvård samt universitetsvärlden redan valt att tillämpa yrkestiteln fysioterapeut.
- Förväxlingsbarheten i titlarna är uppenbar och utgör en klar patientsäkerhetsrisk. Det är omöjligt för allmänheten att bedöma kompetensen hos en person som annonserar sig som fysioterapeut.
- Allt fler icke leg. sjukgymnaster använder sig av titeln fysioterapeut. Det blir därmed allt svårare att skydda denna titel, ju längre man skjuter problemet på framtiden.

Vidare ifrågasätter LSR kongruensen i utredningens resonemang då de först argumenterar för att det finns få, icke sjukgymnaster, som använder titeln Fysioterapeut (se ovanstående webbsökning) men sedan, överifierat, hävdar att det är en "inarbetad" titel.

LSR anser att det missförhållande vi pekar på ovan är av så allvarlig art att patientsäkerheten är satt ur spel och att det därför krävs ett tydligare skydd för förväxlingsbara yrkestitlar.

LSR anser således att såväl titeln sjukgymnast som fysioterapeut ska förbehållas legitimerade sjukgymnaster. Det ska skrivas in i patentsäkerhetslagen att begreppen är synonyma och uppenbart förväxlingsbara.

Byte av yrkestitel

LSR:s yrkande

I frågan om ett eventuellt titelbyte förutsätter LSR att lagstiftarna ska lägga stor vikt vid kårens egen åsikt.

Det pågår sedan lång tid en diskussion inom den svenska sjukgymnastkåren om att byta yrkestitel och då ansluta till den internationella titeln fysioterapeut. Två oberoende studier under senare år har visat att en majoritet av Sveriges sjukgymnaster skulle föredra att titeln sjukgymnast byttes mot fysioterapeut. LSR är det enda yrkesförbundet för sjukgymnaster och därmed den enda organisation som kan företräda kåren.

I frågan om ett eventuellt titelbyte ser LSR det som självklart att lagstiftarna ska lägga stor vikt vid kårens egen åsikt.

5.7.2 Reglerad specialistordning och skyddad yrkesbeteckning

LSR:s yrkande

En statligt sanktionerad specialistordning för sjukgymnaster skall inrättas.

Utredningen har valt att lyfta frågan om reglerad specialistordning och skyddad yrkesbeteckning för sjukgymnaster. Detta välkomnar LSR. I betänkandet avvisas dock behovet av en statligt reglerad ordning med motiveringen att det inte har framkommit att det behovet kan styrkas med patientsäkerhetsskäl. Denna analys delar inte LSR.

Sjukgymnasterna har själva identifierat behovet av en specialistordning och LSR har utvecklat en sådan och idag finns runt 600 specialister. Behovet och efterfrågan växer bland vårdens huvudmän. År 2000 fanns det enligt LSR:s medlemsstatistik 18 personer med tjänstebeteckning specialist. År 2010 fanns det 118.

LSR:s specialistordning kräver dock en vidareutveckling. Den behöver dessutom bli statligt sanktionerad och reglerad. En specialistordning som verkligen fyller samhällets behov måste utvecklas i samverkan mellan alla parter, myndigheter, vårdgivare och profession. Det kan inte vara LSR:s enskilda angelägenhet att se till att den hälso- och sjukvård som erbjuds patienter som behöver sjukgymnastiska insatser eller rehabilitering håller en enhetlig och relevant kompetensnivå.

I kap 12.2.3 slår utredningen fast att frågan om hur en specialistutbildning för sjuksköterskor bäst ska utformas är komplex. Utredningen anser att frågan bäst bör utredas i ett större sammanhang där flera yrkens specialistutbildning granskas samtidigt. LSR delar detta ställningsstagande och anser att sjukgymnasterna bör vara självklara att lyfta fram i en sådan översyn.

Utredarna har inom andra områden pekat på behovet av specialistkompetens och motiverar det med den medicinsktekniska utvecklingen och ett vetenskapligt underlag under ständig förändring. LSR påminner om att sjukgymnaster verkar i samma hälso- och sjukvårdssystem som andra professioner och möter motsvarande utveckling och utmaningar.

LSR har identifierat tre områden som tydliggör behovet av en statligt sanktionerad specialistordning

- Stärkt patientsäkerhet
- Effektiv och ändamålsenlig hälso- och sjukvård.
- Ett etablerat evidensbaserat arbetssätt genom att vetenskap och praktik förenas.

Stärkt patientsäkerhet

Den specialiserade hälso- och sjukvården kräver en specialistutbildad personal inom alla professioner. För att kunna upprätthålla god kvalitet krävs personer med specialistkompetens som kan medverka till att utveckla vården, ta sig an komplicerade kliniska frågeställningar och handleda studenter och kollegor. Att utveckla en specialistordning som garanterar är ett ansvar för samhället och inte kan åläggas en enskild profession.

Det är viktigt att ge allmänheten korrekt och tydlig vägledning till vilken kompetens som finns. Utan skyddad specialistbeteckning som anger sjukgymnasters inriktning försvåras allmänhetens möjlighet att hitta rätt kompetens för deras behov. Förtroendet riskerar att urholkas.

När sjukgymnasters specialistordning inte regleras av staten uppstår ett utrymme för tolkningar kring vilka kvalifikationer som gäller för att kalla sig specialist.

Effektiv och ändamålsenlig hälso- och sjukvård.

Kravet på och behovet av specialistkompetens är inte mindre för sjukgymnastiska insatser jämfört med annan vård som ges i hälso- och sjukvården.

Sjukgymnaster med specialistkompetens kan på ett säkert och effektivt sätt bidra till vårdens effektivitet. Det kan t.ex. handla om att vara förstahandskontakt för personer med sjukdomar i rörelseorganen. Genom att göra en första bedömning kortas t.ex. vårdköer och frigörs läkartid .

I samband med att vårdvalet infördes ändrades styrmekanismerna inom Svensk primärvård. Landsting och regioner har idag ett större behov av att definiera vad som är specialiserad öppenvård vid utformning av bl.a. resurstilldelningssystem. Redan idag används LSR:s specialistordning, bland annat i det nya vårdval för Sjukgymnastik som inom kort kommer att införas i Stockholms läns landsting. Dock ser vi att det finns problem då LSR:s specialistordning inte har formell status. Till exempel nekas patienter nödvändig vård då vissa vårdmodeller inte erkänner att det finns specialiserad sjukgymnastik.

Etablera ett evidensbaserat arbetssätt genom att förena vetenskap och praktik

Den legitimeringsgrundande utbildningen ger sjukgymnaster en bred bas och grundläggande förutsättningar att verka inom många olika områden inom hälso- och sjukvård men kan inte tillgodose krav på fördjupning och specialisering som krävs inom specifika verksamhetsfält.

Den specialistutbildning LSR har tagit fram menar vi är ändamålsenlig och tillgodoser kravet på generiska kompetenser så som självstyrt lärande, vetenskapligt förhållningssätt, kritiskt tänkande, kommunikation och förmåga att verka i interprofessionella sammanhang samt kravet på flexibilitet i kombination med den ämnesfördjupning som verksamheten har behov av.

De formella krav enligt specialistordningen som rör den kliniska delen är designad för att säkerställa relevans till den verksamhet där sjukgymnasten och patienterna finns och där kunskapen ska tillämpas. Syftet med den kliniska utbildningen är att integrera teori och praktik, att främja kritiskt tänkande och omdöme i en klinisk kontext. Detta sker genom systematisk handledning samt att anpassa fördjupningen efter individens och verksamhetens kompetensutvecklingsbehov.

Sjukgymnasternas grundutbildning behöver förlängas

Sjukgymnastförbundets yrkande

LSR anser att sjukgymnasternas grundutbildning behöver förlängas. En översyn över den framtida utbildningen för sjukgymnaster måste initieras. LSR anser att det är nödvändigt att översynen täcker in både grund- och specialistutbildningen så att dessa enhetligt kan svara mot hälso- och sjukvårdens behov.

Utredningens övergripande uppdrag är att utreda frågor kring kompetens och ansvar inom Svensk hälso- och sjukvård. En fråga som inte rymdes inom ramen för utredningens uppdrag är frågan om sjukgymnasternas grundutbildning. Det finns dock goda skäl att utifrån såväl kompetens som ansvarsperspektiv utreda denna fråga.

Sjukgymnaster är en autonom profession med egna vetenskapligt grundade metoder för undersökning och behandling. Den sjukgymnastiska yrkesutövningen innebär därmed ett personligt och självständigt ansvar för diagnostik, planering, genomförande och utvärdering av gjorda interventioner.

Hälso- och sjukvården ska vara kunskapsstyrd och professionernas arbete evidensbaserat. I och med detta ställs i dag stora och nya krav på hälso- och sjukvårdens professioner när det gäller generisk kunskap. För sjukgymnastprofessionen ställer forskningsframstegen också helt nya yrkesspecifika krav. Yrkeskåren har evidensbaserade behandlingsmetoder som rymms inom hälsopromotion, sjukdomsprevention och rehabilitering riktade mot de stora folksjukdomarna.

Sammantaget leder detta till att sjukgymnastutbildningen idag lider av ”stoffträngsel”. Den treåriga grundutbildning ger inte möjlighet att svara upp mot de krav som ställs inom svensk hälso- och sjukvård på patientsäkerhet och kostnadseffektivitet – en förlängd grundutbildning är därför nödvändig.

Även i en internationell jämförelse kan man se en tydlig utveckling mot förlängd grundutbildning för sjukgymnaster. Bland annat USA, Kanada, Australien, Nya Zeeland och

England och Irland har redan infört sjukgymnast-/fysioterapiutbildning på mastersnivå. I norden har de övriga länderna längre utbildning än Sverige.

18:2 Ett register för alternativa behandlare

LSR avvisar bestämt utredarens förslag avseende register för de som utövar alternativa behandlingsformer. LSR anser att ett statligt sanktionerat arbete och upprättande av ett register för dessa yrkesutövare ger sken av och får allmänheten att dra slutsatsen att det rör sig om allmän hälso- och sjukvård som står under myndighets tillsyn avseende yrkesutövning och patientsäkerhet. Det ger också sken av att det AKM erbjuder är en patientsäker vård som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket inte är fallet. Inom AKM-utövarna används ett flertal diagnostiska undersöknings- och behandlingsmetoder som är direkt deslegitimerande om de skulle användas av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. För att nämna några så kan det handla om tungdiagnostik inom TCM (traditionell kinesisk medicin), reflexologi och zonterapi.

4.5.3 Legitimation för kuratorer

Vidare anser LSR till skillnad från vad utredningen att det ur ett patientsäkerhetsperspektiv finns starka skäl att kuratorer erhåller legitimation. Kuratorer uppfyller även väl de krav som anges i förarbetena till patientsäkerhetslagen kring legitimationsskyddade yrken inom hälso- och sjukvården (arbetar självständigt, kvalificerade arbetsuppgifter etc.). LSR ställer sig därför bakom de skäl som anförs i Akademikerförbundet SSR:s remissyttrande i denna fråga.

För Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund

Anna Hertting
Ordförande

Birgit Rösblad
FoU-chef

